

Sosedovi purčki.

Spisal *Furaj Pangrac.*

Hudi ribič je imel pod vasjo hišico, zraven hišice pa vrt. Detelja je rasla po vrtu. To hišico in ta vrt — ej, s krvavimi žulji ju je prislužil! Zato je pa tudi takoj vznorel, ako je kdo le stopil na njegov svet, hoteč se ogniti blatni poti, ki je držala doli iz vasi mimo njegove hišice.

»He — hej, ali ne vidiš pota?« je vpil in odganjal ob taki priliki z vrta ljudi. Pri srcu mu je bilo hudo, da bi mu pomandrili travo tako po nepotrebnem. Seve, ob čem pa naj sicer preživi Rdečko v hlevu? In ko bi Rdečke ne bilo, bi tudi ne bilo mleka, da bi ga srebal zdravi ribičev sinko; bi ne bilo ni novčičev in kronic od prodanega mleka in masla za kruhek in srajčke temu ribičevemu sinku. Zato je vpil ribič: »He — hej, ali ne vidiš pota, da mandraš po detelji?« — In otroci so se bali tega ribiča in so pravili, da je hud...

Na onem kraju vaške poti, malo višje od ribičeve hišice, je stal bogatega soseda dom. Visoke in košate jablane so delale senco pred hišo.

Kresno solnce je pripekalo, da nikoli tako.

Pri bogatem sosedu so bile vežne duri zaklenjene. Vsi, celo siva in sključena babica, so odšli na delo; spravljali so seno, in treba se je bilo podvizati, da so ga spravili še v suhem pod streho; zakaj doli iz žlebine so se vzdigovale meglice in se združevale in kupičile v debele črnkaste megle. In te megle so se vlekle gori ob hribu in silile na nebesni svod, napovedujoč z vso gotovostjo: »Dež bo!«

»Dež bo, hitimo!« je dejal bogati sosed in hitel metati na rogljatih vilah kupe sena na voz onostran vasi. »Dež bo, hitimo, v žlebini je megla! Hitimo!« je priganjal.

»Bo, bo!« mu pritrjujejo drugi. »Žlebina ne laže.«

»Eh, ta nora gora! Če se le prikaže iz žlebine megla, pa da leze gor po gori, aló, pa znori, pa znori ta gora: dež lije, kakor bi ga iz čebrov izpuščal doli z neba, pa bodi nam prav ali ne. Eh, ta nora gora!« modruje hlapec in se jezi, sloneč na vilah in brišoč si potno čelo z rokavom.

»Gora — ni nora, ta je nor — ki gre gor!« se mu posmeje poredno dekla, kažoč pomenljivo z grabljami na meglo, češ, kako si neumen, da dolžiš goro. »Ta je nor, ki gre gor!«

»Dajmo, hitimo!« priganja gospodar. »Mi se moramo ogniti dežju, dež se ne bo ogibal nas.«

In hiteli so, hiteli.

Doma je ležal na pragu Sultan in varoval dom. Pa je bil slab varuh ta sosedov pes. Dremal je, dremal in zaspal. Seveda, vročina je bila huda, hujša kakor Sultanovo premagovanje, večja kakor njegova čuječnost, in — zaspal je. Stari maček, videč svojega najhujšega nasprotnika, spečega na pragu, se gretegne leno, zategnjeno in nalahko zamijavka kakor da bi hotel vprašati: »Ali spiš, ali bediš? Ali bo varno v tvoji bližini ali ne, črni grešnik pasji?« In ko vidi, da mu ne bo delal danes sile pes, se vrže na zemljo, pomoli vse štiri od sebe in tudi sam trdno zaspi. Pa tudi petelin in kokoši so se zabrscale v pesek in dremale. In purčki — tudi te je premagal spanec. Počeniili so pod jablano ob poti in pospali.

Slab varuh je bil torej danes ta sosedov pes: zadremal je bil sam, on, gospodar, in z njim vred je pospalo vse drugo pred hišo.

Toda muhe, te sitnice grde, te niso spale — menda iz same nevoščljivosti; brnele so semintja ter sedale zdaj na psa in mačko, zdaj na perutnino ter jih budile iz sladkega, pravičnega spanja s skelečimi piki. Seveda se je ob taki priliki prebudil zaspanček in hlastno lopnil po nagajivki, in marsikatero je na ta način zmanjkalo, a to ni motilo njenih sovrstnic; nasprotno, še bolj so prihajale drzne ter brenčale in se zaletavale živalim pod gobec in kljun prav hudomušno in nagajivo.

Zlasti je bila ena muha nagajiva.

Ta se je bila napila pasje krvi. Skoro do pijanosti se je bila napila. Zato je postala predrzna.

»Ha, čemu mu je! Prav iz tega se je moram še napiti! Prav iz tega purčkovega čamplja, ki mu visi dolj iznad kljuna!«

Tako si šepeče ta predrzna muha, pogladi z nogami žilni krili, in zzz... pa sede purčku naravnost na čampelj, hoteč se mu zasesati v to mesnato, rdečo reso in izpiti kapljico krvi.

Purčka zaskeli. »Čavs!« cmakne v polspanju z odprtim kljunom, a predrznica mu je že odfrčala naprej. Kakor bi ga bil polil s studeno vodo — zaspanec ga zapusti, kakor bi mu bile padle mreže z oči — izpregleda, se potisne pokonci in jezno spusti na ves dir za muho; skomine so se mu poredile po tem tolstem ocvirku.

Grda, pasje krvi pijana muha ga je pa zavedla. Zleti namreč preko pota in se poizgubi dolj v hudega ribiča detelji. In purček, ki je drl za njo, je tudi pretekel pot in se spustil dolj na hudega ribiča vrt za muho. Na vrtu, v detelji, pa je bil pozabil na muho, oj, na tisto grdo, zvito muho — in se veselil mladih, sočnatih deteljevih listkov, ki jih je tako pridno kavsal in zobal, kličoč vmes svoja tovariša na dobro kosilce z dobrohotnimi klici: »Kavder-kavder-kavder! Kavder-kavder-kavder!« In res! Purčka zaslišita vabljivi glas tovarišev, zakavdrata na glas in zdrčita za njim v deteljo, aj, v hudega ribiča deteljo. V detelji so se pa imeli kakor ob praznikih.

Ribič je ravnokar prišel iz botrovega travnika domov. Postavil je grablje v kot in obesil koso na kljuko ob vratih. Potem se je pa obrisal preko čela, popravil klobuk in rekel skoro na glas: »Dež bo!«

»Dež bo!« je dejal še enkrat, ko je motril meglo doli v žlebinu. Srce se mu je razveselilo, in plosknil je z rokama.

»Dež bo!« je zatrdil v tretje in udaril obenem zavestno s peto ob tla, češ, lovili bomo, in v kalnem se kaj nalovil!

Nato pogleda v stran, se popraska za ušesi in pomišlja, bodo li držale še mreže ali ne. Zdajci mu počí glas purčkov na uho sem iz detelje. Purčki so namreč med obiranjem in čavsanjem sočnatih deteljevih listkov in vršičkov dobrovoljno in mirno kavdrali svoj »kavder-kavder-kavder!«

Ribič pogleda zavzet na vrt. Osupne. Pogled mu zastane na purčkih... Ali je res, ali ni res, da jih vidi... vidi te sosedove purčke...

Kri mu zavre. Misliti ni utegnil. Zagrabi poleno. Jezno ga zavihti s krepko, težko roko. Zacvilil je vznemirjeni zrak, in padlo je poleno, a padel je tudi purček, prestrašeno kavdrajoč, na zemljo. Začrnela, vroča kri se je polila po detelji. Zaprl je purček oči in kakor mrtev je tiščal z napol razprostrto perutjo k zemlji...

»Kavder-kavder-kavder!« sta zajavkala žalostno tovariša. »Kavder-kavder-kavder!« sta klicala na pomoč.

In prebudil se je Sultan doma in zalajal trikrat počasi, vprašujoče: »Hav-hav-hav!« — »Hav-hav-hav!« je zalajal še enkrat enakomerno in majal z repom in pogledal okrog sebe resno, češ: »Postojte, povejte, kaj se je dogodilo v mojem kraljevstvu?« In spogledale so se prestrašene kokoši in povpraševale s svojim zategnjenim »kaaaj?« — »Kâj!« so se čudile, popustile posteljce v pesku in prahu ter prikorakale bliže. »Mijav!« je zatulil celo stari maček, pretegnil leno svoje ude, se obdrgnil ob pragu in bil v dveh skokih na ograji. »Mijav!« je zamijavkal bolešno, zazrši tožni prizor na hudega ribiča vrtu, potegnil s sprednjo taco preko čela in oči kakor da bi si brisal solze, potočene za purčkom, ki je umiral v travi s strto perutjo...

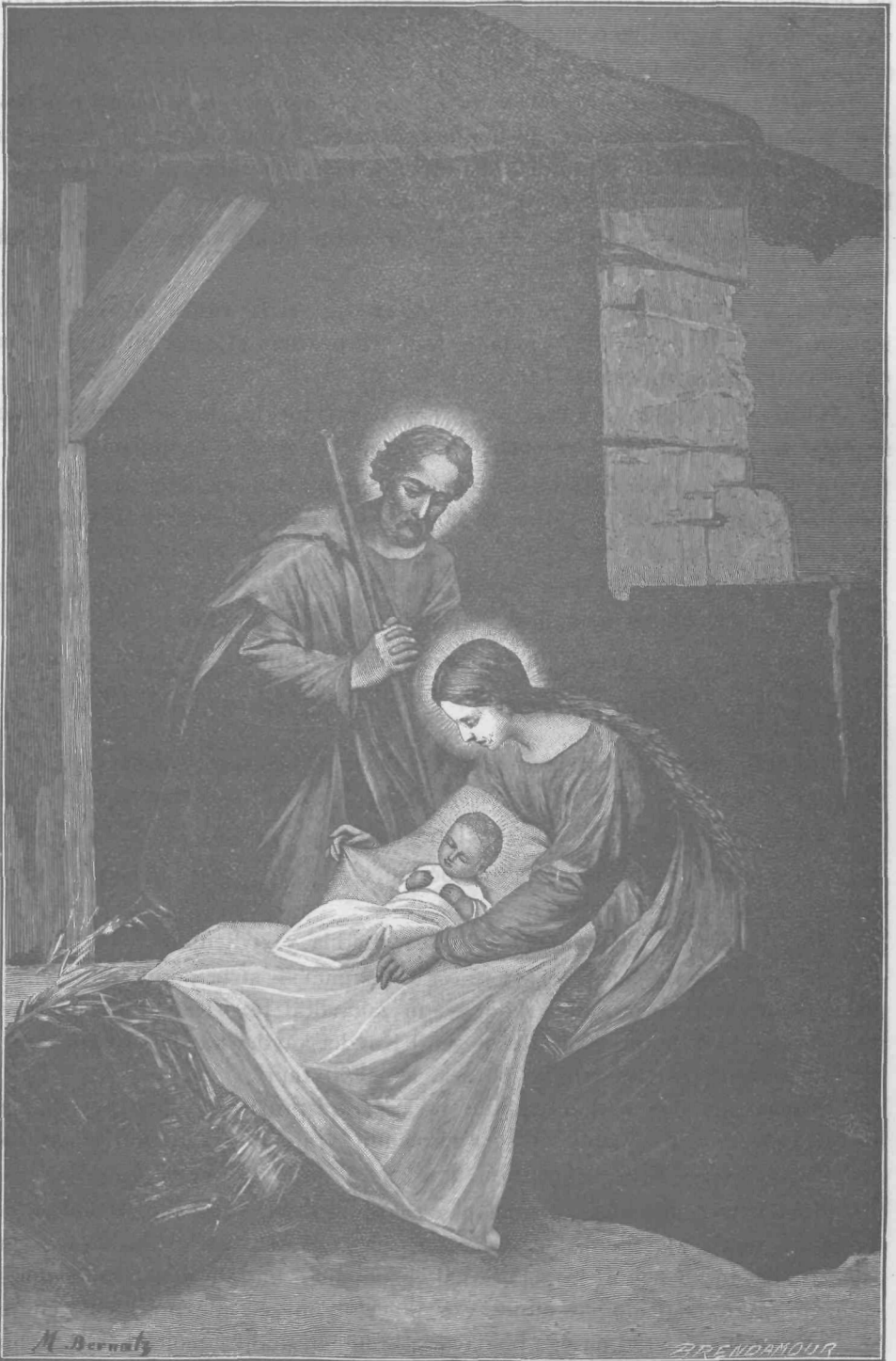
»Kavder-kavder-kavder!« Tako sta klicala še vedno purčka na pomoč, vznemirjeno, prestrašeno, žalostno ter tekala okrog umirajočega tovariša. A pomoči ni bilo...

Glej, glej, je li mogoče? Da, v resnici! Purčka sta, v kljunčkih ga držita in hitita preko pota domov, domov z njim, ki je krvavel, umiral zaradi vroče krvi, zaradi težke roke hudega ribiča...

In doma! Aj, aj!

Purčka venomer stopicata vznemirjena okolo ranjenca, otožno kavdrajoč, kakor da bi mu klicala: »Vstani, vstani, bratec naš!« Kakor da bi mu zatrjevala: »Ljubiva te, umreti je nama, da ti umreš!« In klicala sta ga zopet: »Vstani, vstani, bratec naš!« In otožni, nemirni »kavder-kavder-kavder« je klical vnovič pomoči, pomoči...

In kokoši so prikorakale na mesto žalosti in zajaskale: »Kâj?« V tem »kâj« je bila izražena vsa ogorčenost, ki so jo čutile napram človeku, ki se je drznil za pest trave pobiti enega izmed njih tovarišije. »Kâj!« so zajaskale in pomenljivo pogledale petelina, češ, kaj pa ti, ali boš gledal ti, ki si naš poglavar, mirno, ko se gode take stvari? Petelin pa je molčal. Mirno je skrčil eno nogo in jo skrčil v perje ter zrl venomer predse in v bolnika kakor

❖ Rojstvo Gospodovo ❖

da premišlja važne sklepe. In udaril je z nogo ob tla in zakikirikal kakor da je osnoval premišljene a drzne in silovite načrte, po katerih pridejo njegovi podložniki do pravice.

Purčka pa venomer kavdrata in kličeta po pomoči. In s kljunčkom božata tovariša na tleh kakor da mu hočeta izreči svoje sožalje... in peruti razprostrirata napol in jih zopet zastirata, hladeč mu rano... in kavdrata, kavdrata, da bi ga oživila, a vse zaman, purček se ne gane...

Hudi ribič pa je nepremično stal na onem mestu pred hišo in gledal vse to...

Da bi se iztegnila zadeta živalca na mestu, bi se ribiču ne storilo nič iz tega, prav nič; le jezil bi se dalje, jezil po pravici: »Doma jih naj ima in redi, ta lakomnež snedeni!« Tako pa!

»Eh!« je vzkliknil, kakor da bi ga nekaj speklo, ko so zrle njegove strmeče oči, da sta nesla ranjenca domov purčka, živalci, usmiljena brata...

»Eh!« je vzkliknil ribič v drugič, se popraskal za ušesi in nekaj zamomljal predse. Poteze na zdravem obrazu so kazale, da mu je duša pobita, žalostna, da je on grd, silno grd... »Ubijalec!« mu je očitala vest.

»Eh!« je vzkliknil ribič v tretjič in se stresnil. Nato pa je izginil za voglom. Z delom si je hotel pregnati sitne, nadležne, skeleče misli.

In razgrinjal je mreže, jih vpletaval, prevezal nitke, a pozabiti ni mogel, kar je bilo. »Ubijalec!« mu je venomer očitala vest. In njegova duša je bila nemirna, žalostna...

Hipoma zastanejo ribičeve roke pri delu. Od sosedove hiše doli se je razlegal glasen, vesel vrišč.

Ribič vrže delo iz rok in skoči pogledat.

In ribič gleda, gleda. Njegove oči se vidijo čim dalje veselejše, obraz se mu jasni, duša se vzradošča...

Purčka sta namreč ranjenega bratca zbudila v življenje...

In odprl je ranjenec oči, se zravnal pokonci — strta perut mu je visela napol razprostrta ob strani navzdol — in zakavdral je: »Kavder-kavder-kavder!« kakor da bi hotel reči: »Rešen sem! Kavder-kavder-kavder! Rešen sem!«

In počenil je spet ranjeni purček, a oči ni zaprl.

»Rešen je!« zakavdrata glasno tovariša, razprostrta repna peresa, zabusita perutnice po prahu ter se s skrčenim vratom in zardelim licem vozita zmaganosno, da je oživel njiju bratec.

»Hav, hav, hav!« je zalajal pes trikrat počasi, enakomerno kakor da slovesno prisega, da bo skrbel za svoje, jih varoval, varoval zlasti pred hudega ribiča težko roko. In zakikirikal je petelin, budeč se iz svojih težkih misli, in zakokodajcale so čibke vse po vrsti in začrtale praske v zemljo, češ: »Me in znami vred našega poglavarja krepelj podpisujemo, kar si ravnokar slovesno prisegal, ti ostri zob našega Sultana.« Tudi maček je privil rep kvišku in zamijavkal kakor da zatrjuje, da se tudi njegova dlaka strinja s prisego Sultanovo.

»Hav, hav, hav!« je zopet zalajal sosedov pes kakor da hoče zaklicati daleč na okrog: »Rešen jel Rešen jel Rešen jel!«

»Da, rešen je smrti — ta sosedov purček!« Tako vpije vse vprek po sosedovem dvoru.

* * *

»Krhajs!« je podil od tega časa ribič perutnino iz detelje. »Krrr-hajs!« je vpil in ploskal z rokami, za poleno pa ni več prijemal.

Naročilo.

*Spat je šla luna za goró,
nagnila trudno glavó.*

*Ali trpinu naj nocoj
vlijemo v srce sveti pokoj?»*

*Zvezdice so jo vprašale,
kje bi nocoj se oglašale:*

*Luna povzdigne zdaj obraz:
»Čujte, sestrice, moj ukaz!*

*»Ali pri svatih sredi vasi,
kjer se vesela pesem glasi?»*

*Le na nebu tu sevajte,
božjo ljubav razodevajte!*

*Ali pri odru kraj belih sveč,
kjer je mrlič, nevzdravno speč?»*

*Kamor ta sije, tamkaj je dan,
naj je že noč, ali mrak teman.*

*Kdor bo vas gledal, bo vam verjel,
sladek pokoj bo v srcu imel!«*

Bogomila.

U prvih hlačah.

*Prve hlače danes imam,
pa ničogar ni me strah,
še pred Turkom, če bi prišel,
ne bi bežal plah!*

*Dedek so mi večkrat rekli,
da je Turek mož strašan.
Le naj pride — v prvih hlačah
tudi sem močan!*

Simon Palček.

